परिस्तरणपर्युक्षणादिकमप्युत्तरतः समापनीयम् · त्रिरुल्लेखनाद्यपि प्राक्संस्थम् उदक्संस्थं वा · एवं सर्वत्रोहनीयम् · दक्षिणतस्त्वेवोदङ्ङोहेत्तथा ह्युदग्भवतीति[1] (५. २. १. ९.) दक्षिणतः परीत्य पूर्णपात्रं निनयति तथा ह्युदग्भवतीत्यादेः (१. ९. ३. १.) प्राङ्मुखैरुदङ्मुखैश्च कर्तृभिः कर्माणि कार्याणीति गम्यते ।

आवृत्तिः सामन्तेषु प्रदक्षिणम् ॥२६॥ अथावर्तते सूर्यस्यावृतमन्वावर्त ऽइति (१. ९. ३. १७-२०.) अथ स्तीर्णां वेदिमुपावर्तते (१. ३. ४. १०.) ग्रहणप्रतिगरहोमेषु च तुष्णीम् (३. ८. २०.) इत्येवमादौ यत्रावृत्तिः आवर्तनं भ्रमणं श्रूयते तत्रावृत्तौ प्रदक्षिणमावर्तनं कर्तव्यम् । यानि च परिस्तरणपर्युक्षणनित्यपरिषेकपदपरिलेखपिण्डपरिलेखनादीनि समन्ततः सर्वतः सर्वेषु पूर्वदक्षिणपश्चिमोत्तरपार्श्वेषु विधीयन्ते तानि सामन्तशब्देनात्रोच्यन्ते · तेषु सामन्तेषु च प्रदक्षिणं तत्परिस्तरणादिकं भवति पूर्वत आरभ्योदक्संस्थम्[2] । तद्वाऽएतदेव पुरश्चरणं य एष तपति स एतस्यैवावृता चरेद्ग्रहं गृहीत्वैतस्यैवावृतमन्वावर्तेतेति (४. ६. ७. २१.) तथा अथावर्तते सूर्यस्यावृतमन्वावर्तऽइति तदेतां गतिमेतां प्रतिष्ठां गत्वैतस्यैवावृतमन्वावर्ततऽइत्येवमादौ (१. ९. ३. १७-२०.) सर्वत्र सूर्यावर्तनवत्प्रदक्षिणावर्तनश्रवणात् · अथ दक्षिणान्बाहूनन्वावर्तन्तऽइति च (२. ६. २. १८.) ।

विपर्यस्य पित्र्येषु तु सकृद्दक्षिणा च ॥२७॥ तुशब्दो भेदे · पूर्वप्रतिपादिताद्भेदमाह । पित्र्येषु पितृदेवत्येषु पितृयज्ञादिकर्मसु विपर्यस्य पूर्वोक्तविपर्यासेन सर्वं भवति · यज्ञोपवीतिनः कर्म कुर्युरित्युक्तम् पित्र्यं तु प्राचीनावीतिनः कृतापसव्याः सन्तः कुर्वन्ति दक्षिणस्कन्धधृतयज्ञोपवीतिन इत्यर्थः · तथा चोक्तम् प्राचीनावीती पित्र्याणीति । यच्च परिस्तरणावर्तनादि प्रदक्षिणमुक्तम् तत्पित्र्ये अप्रदक्षिणं भवति । यच्च देवेभ्यः स्वरूपं क्रियते परिसमूहनोपलेपनोल्लेखनोद्धरणाभ्युक्षणादिकम् तदत्र सकृदेकवारं भवति । यच्च दैवे दिग्द्वयमुक्तम् प्राच्युदग्वेति (२५.) तत्र विपर्यासेन दक्षिणा प्रतीची वेति द्वयं प्राप्नोति · तत्राह दक्षिणा चेति पित्र्ये कर्मणि दिगेकैव दक्षिणेति · तेन सर्वं पिण्डादानावनेजनोल्लेखनपात्र्यासादनादिकं[3] दक्षिणसंस्थं दक्षिणाभिमुखेन च कर्तव्यम् · एषा

१) °वतितं २. २) ? आस्योद° २. ३) ? °जन्नाल्लेखाकरनपा° २.